

Araştırma Makalesi / Research Article

Kültürün Dijital Göçü: Dijital Dünyada Kültürel Direniş¹

Digital Migration of Culture: Cultural Resistance in the Digital World

Ömer CANPOLAT ² & Ersin YAĞAN ³

Geliş/Received: 24/05/2025

Kabul/Accepted: 03/10/2025

Öz

Bu çalışma, yabancı bireylerin göçle geldikleri mekâna ve buna bağlı olarak da yeni bir kültüre uyum sağlama süreçlerini ve bu süreçte kendi kültürlerini yaşamada dijital iletişim araçlarının etkisini anlamayı hedeflemiştir. Göç eden bireylerin, geldikleri bölgenin sosyal ve kültürel özelliklerinden etkilenmeleri kaçınılmazdır. Ancak, bu süreç sadece bir adaptasyon değil, aynı zamanda bir kimlik koruma çabasıyla şekillenmektedir. Dijital dünya ya da sanal dünya ve bunlara bağlı olarak kullanılan uygulamalar farklı kültürlerin bir araya gelmesini ve(ya) kültürlerarası bir etkileşimi oluşturduğu dile getirilmektedir. Diğer taraftan göçe maruz kalan bireyler dijital dünyanın sunduğu hizmetler sayesinde kendi kültürünü, sosyal ve kültürel sermayesini de beraberinde götürmekte ve kültürel bir değişimin önüne geçebilmektedir. Bu bilgilerden hareketle olgubilim (fenomenoloji) desenine dayalı bu araştırmanın çalışma grubu 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılı içerisinde İstanbul Tuzla'daki Halk Eğitimi Merkezinde eğitim alan 15 yabancı uyruklu bireyden/kursiyerden oluşmaktadır. Katılımcılarla derinlemesine görüşmeler yapılmış ve elde edilen veriler anahtar noktalar-görüşler tespit edilmiş ve bir kodlama oluşturulmuştur. Çalışma kapsamında elde edilen en dikkat çekici bulgular; bireylerin dijital mecralar üzerinden kültürlerini sürdürmeleri sosyal yalnızlık hissini azaltmakta ve psikolojik olarak kendilerini iyi hissetmelerinde destekleyici olduğu, dil bariyeri, kültürel farklılık gibi etkenler bireylerin yeni topluma uyum sağlamalarını engellediği şeklinde ifade edilebilir. Son olarak dijital göç ve kültüre dair metodolojik süreç kuramsal kurgu için fenomenolojik yaklaşımla ele alınmış ve sosyolojik yaklaşımlarla geliştirilen bir argüman oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Göç, dijital göç, kültür

Abstract

This study aims to understand the processes by which foreign individuals adapt to their destination and, consequently, to a new culture, and the impact of digital communication tools on experiencing their own culture. It is inevitable that migrants are influenced by the social and cultural characteristics of their destination. However, this process is shaped not only by adaptation but also by an effort to preserve their identity. The digital world, or virtual world, and related applications are argued to bring different cultures together and/or foster intercultural interaction. On the other hand, individuals subjected to migration carry with them their own culture, social capital, and social capital, thanks to the services offered by the digital world, and can prevent cultural change. Based on this information, the study group for this phenomenologically based research consisted of 15 foreign nationals/trainees receiving training at the Public Education Center in Tuzla, Istanbul, during the 2023-2024 academic year. In-depth interviews were conducted with the participants, and key points and opinions were identified from the data obtained and a coding scheme was created. The most striking findings from my study include that individuals maintaining their culture through digital media reduce feelings of social isolation and support their psychological well-being, while factors such as language barriers and cultural differences hinder individuals' adaptation to a new society. Finally, the methodological process regarding digital migration and culture was approached using a phenomenological approach for theoretical construction, and an argument was developed using sociological approaches.

Keywords: Migration, digital migration, culture

¹ Bu araştırma 7. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumunda sözlü bildirisi olarak sunulmuştur.

² Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul, Türkiye. E-mil: omercanpolat@gmail.com.

³Sorumlu Yazar/Corresponding Author, Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul, Türkiye. E-maail: ersinyagan@gmail.com.

1. GİRİŞ

Dijital dünya ya da sanal dünya ve bunlara bağlı olarak kullanılan uygulamalar farklı kültürlerin bir araya gelmesini ve(ya) kültürlerarası bir etkileşimi oluşturduğu dile getirilmektedir. Diğer taraftan göçe maruz kalan bireyler dijital dünyanın sunduğu hizmetler sayesinde kendi kültürünü, sosyal ve kültürel sermayesini de beraberinde götürmekte ve kültürel bir değişimin önüne geçebilmektedir.

Klasik anlamda ifade edilen göçle birlikte insanların gruplar ya da topluluklar şeklinde bir araya geldikleri ve kültürlerini yaşattıkları mekânlarda yeni yaşamlar inşa ettiklerini söylemek mümkündür. Ancak hangi zaman ya da mekân olduğu fark edilmeksizin özellikle toplumsal uyum ve yaşamın devamı için göç edilen bölgenin sosyal ve kültürel özelliklerinden etkilenmektedirler. Bir anlamda yersiz yurtsuz bireyler (ve gruplar) bir araya gelmenin, bir arada yaşamının birçok yönden kendileri için yararlı olduğunu düşünerek hareket ederlerken, diğer yandan kültürel bir yozlaşma ya da değişimin de önüne geçmenin amaçlandığı söylenebilir. Göç edenler, yeni bir yaşam kurabilmek için gittikleri ülkenin kültürüne uyum sağlamaya çalışırken aynı zamanda kendi kültürlerini koruma amacı taşıdıklarından, bu iki yönlü çaba çoğu zaman paradoksal bir durum ortaya çıkarmaktadır. İşte bu noktadan hareketle günümüz dijital dünyasında bireylerin kullandıkları teknolojik cihazlar ve uygulamalar sayesinde kendi kültürlerini yaşadıkları ve bulundukları toplumun kültürüne adapte olma gibi bir düşünceyi (ya da amacı) taşımadıkları, böyle bir kaygılarının olmadığı düşüncesi güç kazanmaktadır. Ezcümle, söz konusu bireylerin ya da grupların ortaya çıkabilecek bir asimilasyonun da dolaylı bir yoldan önüne geçtiği söylenebilir.

Öncelikle göç ve dijital göç kavramı ayrımının yapılması bağlamında literatürde yapılan tanımlamalara bakmakta fayda olduğu düşünülmektedir. Buradan hareketle göç olgusu en yaygın ve genel anlamıyla bir mekânsal değişimi ifade etmekte (Güvenç, 1999; Özer, 2004), genellikle tanımlamada kültürel bir etkileşimin vurgusu ve kültürel çeşitliliği ön plana çıkaran dinamik bir yapı (Chambers, 2024) olarak belirtilmektedir. Diğer taraftan dijital göç (ya da sanal göç) ise fiziksel mekâna bağlı kalınsız insanların toplumsal ve zihinsel olarak hem konum hem de mekân değişikliği ile yeni bir etkileşim sistemine geçişi (Sucu ve Gündüz, 2019) şeklinde ifade edilmektedir. Denilebilir ki insanların yaşadığı bu modern ya da post-modern dönemde teknolojinin göç olgusu üzerinde etkisinin azımsanmayacağı bir gerçek olduğu ve toplumsal değişim konusunda önemli bir yer tuttuğudur.

Öte yandan göç ve dijital göç kavramlarında vurgulanan ve insanlar tarafından tarihsel süreçte oluşturulan bir anlam sistemi olarak ifade edilebilecek kültür kavramı üzerine çokça anlatı yapılabilir. Ancak burada çok ayrıntılandırmadan konuya bağlı olarak kısaca açıklamak gerekirse, insani bir eylem alanı (Bauman, 1998:159) olarak tanımlanan ve Ertürk (2017) tarafından da belirtildiği gibi, kültür; öğrenilmiş davranışlar ile belirli bir toplumun üyeleri tarafından birbirlerine aktarılan ve üyeler arasında paylaşılan davranışlar sonucu meydana gelir. Benzer şekilde, belirli bir toplumun kültürü, aynı zamanda o toplumun iletişimi anlamına gelmektedir (Sözen, 2004:9). Ayrıca toplumların değerlerini, yaşayış biçimlerini, düşüncelerini de barındıran kültürün kuşaklara aktarımı da söz konusudur. Bu aktarım söz konusu dijital bir dünya olduğunda çok daha hızlı bir hal almaktadır. Özellikle insanlar tarafından yeni teknolojilerin içselleştirilmesi sayesinde yeni bir kültürün aktarımının olduğu (McLuhan, 2007:64) iddia edilmektedir. Ancak bu sadece yeni bir kültürün aktarımı olarak düşünüldüğünde yanıltıcı bir olgunun oluşmasına sebep olabilir. Şöyle ki; bireyler ya da bir araya gelen belirli bir toplumun üyeleri yeni bir kültürün aktarımı değil de var olan kültürlerini yaşatma amacıyla dijitalleşmeyi ya da yeni teknolojileri içselleştirebilir.

Kültür nosyonu ele alındıktan sonra günümüz popüler kavramlarından dijital kültüre de değinmenin yerinde olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda dijital kültür için yapılacak en

genel tanım, dijital (sanal) dünyada bireyler tarafından oluşturulan bir anlamlar sistemidir. Başka bir ifadeyle Rab'ın da (2007) belirttiği gibi; online ortamlarda üretilen fiiller sonucu meydana gelen, günlük hayat, hayat tarzı, alışkanlıkları belirleyen anlamlar sistemi olarak tanımlanabilir. Ayrıca dijital kültür geleneksel kültürü de kapsamakta ve aktarılan anlamların toplamı olarak ifade edilmektedir. Bunun yanında göç ile ortaya çıkan kültürel değişimlerden farklı olarak dijital göç ile yeni bir kültürün oluştuğu belirtilmektedir (Sucu ve Gündüz, 2019). Bireylerin dijital ortamda aynı dili konuşmaları bağlamında yeni bir kültürün ortaya çıktığını söylemek çok iddialı bir söylemdir. Bunun aksine bireyler dijital ortamlar sayesinde göç ile geldikleri yeni mekânlarda kültürlerini yaşamaya (ve buna bağlı olarak da unutmamaya) devam etmektedirler. Şöyle ki, bireyler hem göç etikten sonra geride kalanlarla hem de göç ile gidilen yerlerde tanıdıklarını (özellikle hemşehrilerini) dijital ortamda bulmakta ve kültürünü bu sayede yaşamayı sürdürmektedir. Bu gerçeklik kültürel bir yozlaşmanın da önüne geçmekle birlikte göç edilen mekânın kültürüne ayak uyduramama gibi birey ya da toplum özelinde olumlu, göçle geldiği toplum için de olumsuz bir durumun da ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

Öte yandan ifade edildiği üzere göç edenlerin en belirgin ihtiyaçlarının başında kendilerine göre bir coğrafya bulmalarıdır. Bu temel ihtiyaca bağlı olarak göçebe kimlikler artık fiziki coğrafyanın yerine dijital coğrafyalar inşa etmektedirler (Sucu ve Gündüz, 2019). Buradan hareketle denilebilir ki özellikle göç eden bireyler için mekân ve zaman algısı farklı bir anlam kazanmakta ve dijital coğrafyaların inşa edilmesine bağlı olarak hem kimlik hem de kültürün söz konusu bu yeni coğrafyada yaşatılmaya devam edildiği söylenebilir. Ancak mekânsal değişimin zihinsel olduğu ve bu değişikliğin genellikle görülmediği vurgulanmakta ve hem göçle birlikte fiziksel mekân değişikliği hem de zihinsel mekân değişikliği ortaya çıkmaktadır. Bireyin yabancı olduğu farklı bir mekâna fiziksel ve zihinsel geçişi (Çetin ve Özgiden, 2013:178) beraberinde birçok problemi de getirmektedir. Bu problemlerin başında özellikle kimlik ve kültürel uyumun dikkat çektiği söylenebilir. Bu minvalde ortaya çıkabilecek olası problemlerin önüne geçmesi için olsa gerek ki bireyler zihinsel ve fiziksel olarak göç ettikleri yeni dijital coğrafyada (ortamda/mekânda) kendisine yakın hissettiği ya da tanıdığı kişileri bulmaya çalışır. Bu sayede de bir ağ oluşmakta ve hemşehrilik ağları (Gülgör, 2022) şeklinde ifade edilen bu ortamlar bireylerin belirlenen bir coğrafyada bir araya gelmeleriyle oluşmakta ve bu sayede güçlü bir dayanışma ağının oluşmasını sağlamaktadırlar.

Bireylerin kendilerine yakın ya da tanıdıklarını bulmaya çalışmaları aynı zamanda benzer kimliklerde bireylerin bir araya geldiği dijital dünyada bireyin hem kendini tanıması hem de kendini anlamasını da kolaylaştırmaktadır. Buradan bakıldığında kimlik için şu tanım yapılabilir; bireyin benlik algısına ilişkin birçok özelliği (inançlar, kişisel özellikler, değerler, sosyal roller gibi) barındıran kompleks bir kavramdır. Birçok farklı bakış açısıyla ele alınabilecek kimlik özellikle sosyolojik bakış açısı ile incelendiğinde; APA, kimlik kavramını; bireyin deneyimleri, sosyal etkileşimleri ve içsel psikolojik süreçleri aracılığıyla gelişen "kişinin benlik kavramı ve benlik algısı" şeklinde tanımlamaktadır. Ayrıca bireyin inançlarında, değerlerinde, tutumlarında ve rollerinde bir süreklilik ve tutarlılık duygusu içerir, kendini anlamak ve başkalarıyla ilişki kurmak için bir çerçeve sağlar. Benzer şekilde sosyolojik bakış açısı ile kimlik kavramına bakıldığında; kısaca toplumsal bağlamda inşa edilmiş bir kavram olarak dikkat çekmektedir. Bunun yanında daha ayrıntılı bir şekilde ifade etmek gerekirse, kimlik; bireyin başkalarıyla olan etkileşimleri, ilişkileri ve bireylerin konumlandığı daha geniş sosyal, kültürel ve tarihsel bağlamlarla şekillendiği söylenebilir. Ayrıca kimlik sabit ya da durağan değildir, zaman içinde değişime ve müzakereye tabidir (Jenkins, 2014). Farklı bakış açılarıyla ele alınsa da kimlik hem çok boyutlu hem de öznel bir yapı olarak düşünülmelidir.

Benzer şekilde göç eden bireylerin birbirleriyle bağlantı kurmaları sanal göçle gelen bireyler arasında daha kolay bir şekilde sağlanmaktadır. Bu bağlamda Sucu ve Gündüz (2019)

tarafından belirtildiği gibi; ilk gelen ya da öncü göçmen olarak ifade edilebilecek kişiler diğer bireylerin de bulundukları coğrafyaya gelmelerinde etkili oldukları ve buna paralel bir şekilde dijital dünyada ya da sosyal medya uygulamalarında birbirlerini tanıyanların arkadaş gruplarının da birbirlerine aktarıldığı vurgulanmaktadır. Bu durumda dijital bir ilişkiler ağı ortaya çıktığı söylenebilir. Aynı zamanda oluşan “sanal göç sistemi”nde göçün sürekliliği söz konusu ve Instagram, Facebook, Twitter ve Google gibi teknoloji şirketlerinin kullanıcıları yönlendirdiği ve göçü kolaylaştırdıkları belirtilmektedir (Sucu ve Gündüz, 2019). Dolayısıyla, sanal göç sistemi yalnızca fiziksel yer değiştirme süreçlerini desteklemekle kalmayıp, aynı zamanda göçmen topluluklar arasında kültürel aktarımın, sosyal sermayenin ve aidiyet duygusunun dijital ortamlar aracılığıyla yeniden üretilmesine zemin hazırlamaktadır.

1.1.Dijital Göç ile İlgili Yapılan Çalışmalara ve Verilere Kısa Bakış

Literatürde göç konusu hem ulusal hem de uluslararası bağlamda üzerine çok fazla çalışılan bir konu olmasına rağmen, dijital göç güncel bir konu olması nedeniyle fazla incelenmemiştir. Bununla birlikte alanda yapılan çalışmalar ve en genel anlamıyla mekânsal bir değişiklik olgusu olarak ele alınan göç kavramından farkı olarak dijital göçün, bu çalışmada ele alınan anlamıyla (birey ya da grupların dijital dünyada kendi kültürlerini yaşama ve yaşanabilecek bir asimilasyonun önüne geçmek) kullanılmadığı görülmektedir. Genel olarak çalışmalardan bazılarında dijital göç “bireylerin geleneksel yaşamdan dijital ortama geçişi” (Hatipler ve Köksalan, 2021) ya da fiziksel ortamdan sanal dünyaya geçiş (Sucu ve Gündüz, 2019) olarak tanımlanmaktadır. Özellikle teknolojik gelişmeler ve son yıllarda yaşanan salgın gibi felaketlerin hem sosyal hem de toplumsal hayatı değiştirdiği ve uzaktan çalışma, çevrimiçi eğitim, eve teslim alış-veriş başta olmak üzere birçok alanda köklü değişiklikler ve yenilikler yarattığı belirtilmektedir. Bazı çalışmalarda ise “dijital göçmen” kavramı kullanılmakta ve “teknolojik gelişmelerin doğuşuna şahit olan ve gelişen dijital teknolojilere ayak uydurmaya çalışan bir grubu temsil eder” (Bakır ve Yıldız, 2021) şeklinde tanımlanmaktadır.

Öte yandan yenedünya düzeni denilebilecek bu dijital çağa özgü farklı bir kültürün ortaya çıktığı (Sucu ve Gündüz, 2019) belirtmekle birlikte, aynı zamanda alanyazına bakıldığında dijital dünyada veya kullanılan uygulamalar sayesinde kültürlerarası bir etkileşimin olduğu vurgulanmaktadır. Bu çalışmalardan bazıları; McEwan & Sobre-Denton, 2011; Sawyer & Chen, 2012; Wang, 2012; Coffey, vd. 2013; Bekiroğlu ve Balcı, 2014; Batardiére, 2015; Aksoy, 2016; Forbush & Foucault-Welles, 2016; Pikhart, 2018; Baksi vd., 2019; Ngai, 2019; Sucu ve Gündüz, 2019; Aksoy, 2020; Chambers, 2024; Eke, 2024, Ertürk, 2024; Özmen, 2025; Erol, 2025 şeklinde sıralanabilir. Alanda yapılan çalışmalar ve bu veriler ışığında dijital göç olgusunu daha derinlemesine analiz edebilmek amacıyla literatür üç tematik başlık altında ele alınmıştır; dijital göçün kavramsal temelleri, dijital göç ve kültürel kimlik, dijital göçün sosyal ve toplumsal dönüşümleri.

1.2.Dijital Göçün Kavramsal Temelleri

Göç olgusu tarihsel olarak mekânsal bir yer değiştirme biçimi olarak ele alınmış ve hem ulusal hem de uluslararası düzeyde geniş bir literatür oluşturmuştur. Ancak dijital göç, bu klasik tanımlardan ayrılan, bireylerin dijital ortamlarda kültürel varlıklarını sürdürme çabalarını içeren yeni bir kavramsal çerçeve sunmaktadır. Bu bağlamda dijital göç, fiziksel bir yer değişiminden ziyade, birey ya da grupların dijital dünyada kendi kültürel kimliklerini koruma ve yaşatma yönündeki hareketliliğini ifade eder. Bu yönüyle kültürel asimilasyona karşı bir direnç biçimi olarak da değerlendirilebilir.

Literatürde dijital göç genellikle bireylerin geleneksel yaşam biçimlerinden dijital ortama geçişi (Hatipler ve Köksalan, 2021) ya da fiziksel mekândan sanal dünyaya yönelim (Sucu ve Gündüz, 2019) şeklinde tanımlanmıştır. Bakır ve Yıldız (2021), “dijital göçmen” kavramını teknolojik

gelişmelere ayak uydurmaya çalışan bireyler üzerinden tanımlarken, bu bireylerin dijital ortamdaki kültürel üretim süreçlerine dair sınırlı bir tartışma sunmaktadır.

Bu çalışmanın özgün yönü, dijital göçü yalnızca teknolojik bir adaptasyon süreci olarak değil, aynı zamanda kültürel kimliğin dijital ortamda yeniden inşası ve korunması bağlamında ele almasıdır.

1.3.Dijital Göç ve Kültürel Kimlik

Dijital göç, bireylerin kültürel kimliklerini dijital ortamlarda yeniden üretme ve koruma çabasıyla doğrudan ilişkilidir. Küreselleşme ve dijitalleşmenin eş zamanlı ilerlediği çağımızda, bireyler dijital platformlarda kendi kültürel değerlerini yaşatmaya çalışmakta; bu durum, kültürel kimliğin dijital ortamlarda yeniden tanımlanmasına yol açmaktadır.

McEwan & Sobre-Denton (2011) ve Sawyer & Chen (2012), dijital iletişim araçlarının kültürlerarası etkileşimi artırdığını ve bireylerin farklı kültürel kodlarla karşılaşarak kimliklerini yeniden yapılandırdıklarını belirtmektedir. Wang (2012) ise dijital platformların kültürel alışverişi kolaylaştırdığını, ancak bu sürecin aynı zamanda kültürel erozyon riskini barındırdığını vurgulamaktadır.

Bu çalışmada dijital göç, kültürel aidiyetin dijital dünyada sürdürülmesi ve kültürel asimilasyona karşı direnç gösterme biçimi olarak ele alınmakta; böylece dijitalleşmenin kültürel kimlik üzerindeki etkileri daha derinlemesine analiz edilmektedir.

1.4.Dijital Göçün Sosyal ve Toplumsal Dönüşümleri

Dijital göç, bireylerin dijital ortama geçişiyle birlikte sosyal bağlarının, gündelik yaşam pratiklerinin ve toplumsal rollerinin yeniden şekillenmesini de beraberinde getirmektedir. Pandemi sonrası dönemde uzaktan çalışma, çevrimiçi eğitim ve dijital alışveriş gibi uygulamalar bireylerin mekânsal bağımlılıklarını azaltmış; bu durum sosyal etkileşim biçimlerinde köklü değişimlere yol açmıştır.

Hatip ve Köksalan (2021), dijitalleşmenin bireylerin yaşam tarzlarını dönüştürdüğünü ve geleneksel sosyal bağların yerini dijital etkileşim biçimlerinin aldığını belirtmektedir. Sucu ve Gündüz (2019) ise dijital çağın yeni bir kültürel düzen yarattığını ve bu düzenin bireylerin toplumsal konumlarını yeniden tanımladığını savunmaktadır.

Bu çalışmada dijital göç, toplumsal eşitsizliklerin dijital ortamda nasıl yeniden üretildiği, dijital bölünmenin kimleri dışarıda bıraktığı ve dijital dünyada oluşan yeni sosyal hiyerarşilerin nasıl şekillendiği gibi sorular üzerinden sosyolojik bir çerçeveye ele alınmaktadır.

Bu çalışma, dijital göç kavramını kültürel kimliğin dijital ortamda korunması ve yeniden inşası bağlamında ele alarak literatüre özgün bir katkı sunmaktadır. Mevcut literatürdeki tanımlayıcı yaklaşımların ötesine geçerek, dijital göçün kültürel kimlik, sosyal bağlar ve toplumsal eşitsizlikler üzerindeki etkileri tematik biçimde tartışılmış; böylece dijitalleşmenin sosyolojik boyutları daha görünür hale getirilmiştir.

Bu yönüyle çalışma, dijital göç kavramına yeni bir perspektif kazandırmakta ve dijitalleşme süreçlerinin kültürel ve toplumsal etkilerini analiz eden araştırmalara teorik bir zemin sunmaktadır.

2. YÖNTEM

2.1.Araştırma Modeli

Bu çalışma, halk eğitimi merkezlerinde öğrenim görmekte olan yabancı uyruklu öğrencilerin kültürel kimliklerini yaşatma süreçlerinde başvurdukları sosyal medya araçlarını ve bu araçları kullanma amaçlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma yöntemleri kapsamında yer alan ve bireylerin farkında oldukları ancak derinlemesine kavrayamadıkları

olgulara odaklanan olgubilim (fenomenoloji) deseni doğrultusunda yapılandırılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Fenomenolojik araştırmalar, belirli bir olgu ya da kavram çerçevesinde, katılımcıların deneyimlerinden hareketle bu deneyimlerin özünü ve ortak anlamlarını ortaya koymayı hedefler. Bu yaklaşımın temel amacı, bireysel yaşantılar üzerinden söz konusu fenomenin evrensel düzeyde geçerliliği olan bir tanımına ulaşmaktır (Creswell, 2013).

2.2.Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2023-2024 eğitim öğretim yılı içerisinde İstanbul İli Tuzla İlçesindeki Halk Eğitimi Merkezinde eğitim alan kursiyerlerden oluşmaktadır. Çalışma grubu uygun örnekleme kullanılarak belirlenmiştir. Bu yöntem, olasılıklara bağlı olmayan, ancak katılımcıların mevcudiyetine ve istekliliğine bağlı olan bir örnekleme türüdür (Shaughnessy, Zechmeister & Zechmeister, 2016).

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik bilgiler

Katılımcı No	Cinsiyet	Ülke	Yaş	Kaç Yıldır Türkiye’de
K1	Kadın	Kolombiya	32	4
K2	Kadın	Ukrayna	27	2
K3	Erkek	Özbekistan	21	3
K4	Kadın	Mısır	29	2
K5	Erkek	Filistin	25	1
K6	Kadın	Rusya	30	4
K7	Erkek	Cezayir	26	1
K8	Erkek	Gürcistan	28	2
K9	Kadın	Rusya	40	3
K10	Erkek	Çin	23	2
K11	Kadın	Suriye	24	4
K12	Erkek	Mısır	32	3
K13	Erkek	Afganistan	26	2
K14	Erkek	Suriye	22	6
K15	Kadın	Ukrayna	30	2

Katılımcılar demografik özellikleri dikkate alınarak kodlanmış ve araştırma metninden aşağıdaki kod sistemi ile kullanılmıştır.

Katılımcı No – Cinsiyet – Yaş – Ülke – İkamet Süresi Kod
 11 - Kadın - 24 - Suriye - 4 = 11K24S4

2.3.Veriler Toplama ve Analiz Süreci

Yabancı uyruklu kursiyer görüşmeleri başlamadan önce her bir görüşmede kullanılacak olan görüşme çerçevesi formu hazırlanmıştır. Araştırmacılar tarafından ilgili literatürden faydalanılarak oluşturulan görüşme sorularından istifade edilerek derinlemesine mülakatlar yapılmıştır. Her bir görüşme yaklaşık 30-40 dakika arası sürmüştür. Derinlemesine görüşme

numarası, görüşülen kişilerin demografik özelliklerinin yanı sıra araştırmanın konu başlıkları ve her bir konu başlığının alt konularını oluşturan eşme sorularından oluşan bu form, her bir görüşmede rehber vazifesi görmüştür. Yarı-yapılandırılmış görüşme formunda yer alan açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar araştırmacı tarafından ayrı ayrı incelenerek “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” olan konular tartışılarak ve gerekli düzenlemeler yapılarak düzenlenmiştir. Toplanan verilerden anahtar noktalar-görüşler tespit edilmiş ve bir kodlama oluşturulmuştur. Kodlama, nitel araştırmadan elde edilen verilerin anlamlı bir şekilde birleştirilmeden önce ne anlama geldiklerini görmek için ayırarak analiz etme sürecidir. Kodlama yoluyla araştırmacı temalar için farklı bulgulara sahip olur (Creswell, 2017: 156). Sonra da kodlar, onları daha anlamlı ve araştırma durumuna, problemine ilişkilendirmek üzere benzer kavramlar altında gruplandırılır. Bu kavramlardan kategoriler oluşturulur. Araştırmada bu aşamalar MAXQDA 2020 programı kullanılarak yapılmıştır.

Bu çalışmada nitel araştırma desenine uygun olarak geçerlik ve güvenirlik, Lincoln ve Guba’nın (1985) ortaya koyduğu “doğruluk kriterleri” temelinde sağlanmıştır. Çalışmanın iç geçerliği (in-depth credibility) için elde edilen bulguların katılımcı görüşleriyle tutarlılığı gözetilmiş, anlamlı alıntılarla desteklenerek bağlamsal doğruluk artırılmıştır. Süreç boyunca araştırmacı günlükleri ve alan notları kullanılarak araştırma süreci izlenebilir hâle getirilmiş; böylece aktarılabilirlik (transferability) hedeflenmiştir. Güvenirlik açısından, kodlama süreci bağımsız bir nitel araştırma uzmanı ile karşılaştırmalı biçimde gerçekleştirilmiş ve temalar arasında uyum yüksek düzeyde korunmuştur (Creswell & Poth, 2018). Ayrıca, veri analizi sürecinde sürekli karşılaştırma yöntemi uygulanmış, katılımcıların ifadelerinin farklı yorumlara açık kısımları için açıklık ve tutarlılık ilkesine bağlı kalınmıştır. Bu yaklaşımlar sayesinde çalışma, nitel veri analizinde güvenirlik ve geçerlilik açısından bütünlüklü bir yapı sunmaktadır.

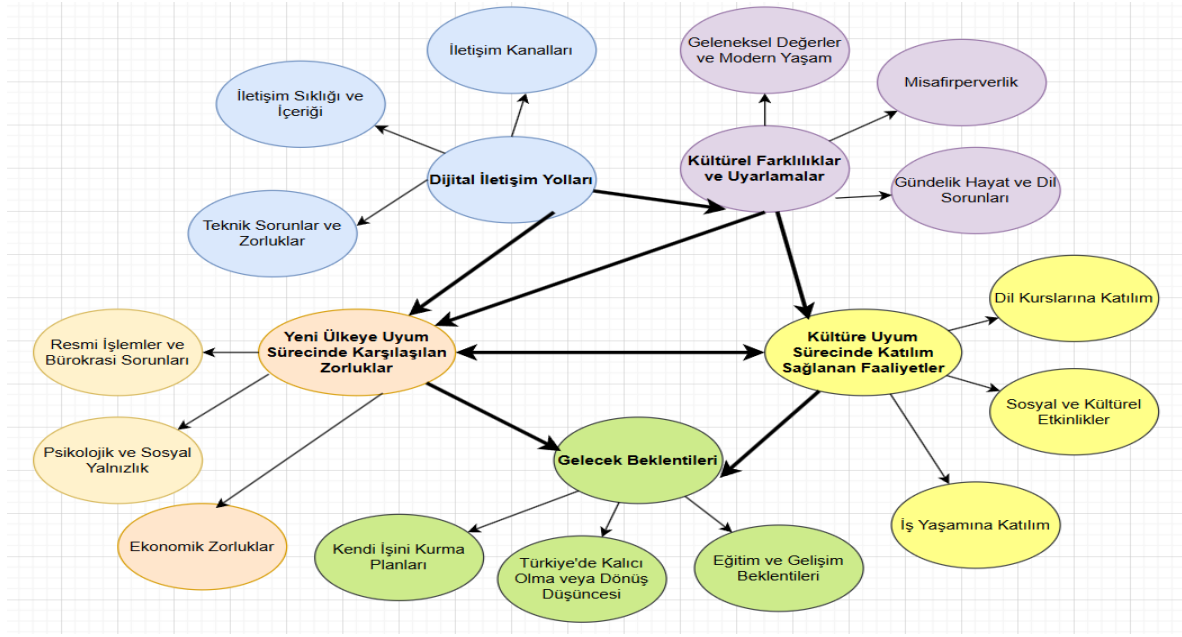
2.4.Etik Kurul Onayı

Bu araştırmanın kavramsal çerçevesinin hazırlanması, veri toplama araçlarının uygulanması, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması aşamalarının tamamında etik kurallara uygun hareket edilmiştir. Karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde ANKAD Yayın Kurulu’nun hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır. Tüm sorumluluk yazarlara aittir. Bu çalışmanın ANKAD dışında herhangi bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim. Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Araştırma için İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu’nun 29.03.2023 tarih ve 2023/03 sayılı toplantısında etik kurul izni alınmıştır.

3. BULGULAR

Analiz sonucunda elde edilen 5 kategori bulunmaktadır.

Şekil 1. Oluşturulan Katagorilerin İlişkisi



Şekil 1’de görüldüğü gibi bulgular incelendiğinde katılımcıların karşılaştıkları bu yeni kültüre uyum sürecinde birçok faktörün birbiri ile yakın ilişki içinde olduğu görülmektedir. En başta katılımcıların dijital iletişim araçlarını kullanım alışkanlıkları onların bulundukları bu yeni ülkeye uyum niyetlerini belirlemede ciddi bir etken olmaktadır. Bunun yanı sıra katılımcının özellikle dini açıdan Türkiye ile benzer bir inanışa sahip olması da uyumu kolaylaştırmaktadır. Yine katılımcıların yeni ülkeye ve kültüre uyum sağlama becerileri onların Türkiye özelinde kurdukları gelecek planlamalarını da doğrudan etkilemektedir.

Tema 1: Dijital İletişim Yolları

Alt Tema 1.1: İletişim Kanalları

Katılımcılara “geldikleri memleketlerindeki akraba ve arkadaşları ile hangi sıklıkla görüştikleri” sorulmuştur. Bu soruda alınan cevaplardan katılımcıların tamamının gün içerisinde en az bir kere mutlaka memleketlerinden bir akraba veya tanıdığı ile sesli veya görüntülü olarak görüştikleri anlaşılmıştır. Katılımcılar, aileleri ve arkadaşlarıyla iletişim kurmak için ağırlıklı olarak dijital platformları kullandıklarını ifade etmişlerdir. En çok kullanıldığı ifade edilen mecralar WhatsApp, Facebook olmaktadır. Katılımcıların yaşları gençleştikçe mecraların farklılaştığı ve Twitch gibi gençler arasında daha popüler uygulamaların da kullanıldığı görülmektedir.

"Ailemle her gün WhatsApp üzerinden konuşuyorum. Videolu görüşme bizi yakın tutuyor."
(6K30R4)

"Facebook Messenger, memleketimdeki arkadaşlarımla iletişimde kalmamı sağlıyor."
(2K27U2)

"Özellikle memleketimdeki kuzenlerim ve arkadaşlarımla Twitch üzerinden sohbet ediyoruz. Online oyun oynarken oyunların sohbet kanallarını da sıklıkla kullanıyoruz."
(3E21Ö3)

Alt Tema 1.2: İletişim Sıklığı ve İçeriği

Katılımcılar, aileleriyle iletişim sıklığının duygusal denge sağlamada önemli olduğunu belirtmiştir. Yine özellikle Afganistan, Ukrayna, Suriye gibi savaş ve iç karışıklıkların yoğun

olduğu ülkelerden göç eden katılımcılar ülkeleri hakkında dijital mecralar aracılığı ile de olsa haber almanın kendilerini psikolojik olarak ayakta tuttuğunu belirtmektedirler.

"Her gün annemle konuşmazsam kendimi yalnız hissediyorum." (1K32K4)

"Sürekli aileme memleketimizdeki son durumları soruyorum. Ülkemde yaşanan savaş konusunda bir muhabir gibi her türlü gelişmeyi aile ve orada kalan arkadaşlarım aracılığıyla öğrenmeye çalışıyorum. Bu benim burada nedenini bilmediğim bir şekilde güçlüklerle daha kolay başa çıkmamı sağlıyor." (2K27U2)

"Kardeşimle genelde çocukluk anılarımız hakkında konuşuyoruz; bu beni rahatlatıyor." (4K29M2)

Alt Tema 1.3: Teknik Sorunlar ve Zorluklar

Katılımcılar bu iletişim süreçlerinde yaşadıkları sorunlardan da bahsetmişlerdir. Ülkelerinde savaş yaşanan katılımcıların alt yapı yetersizlikleri sebebiyle sorun yaşadıklarını belirtirken bazı baskıcı rejim altında yönetilen ülkelerden gelen katılımcıların da ülkelerindeki internet kısıtlamaları sebebiyle sorun yaşadıklarını belirttikleri görülmektedir.

"Memleketimde savaş ülkedeki iletişim altyapısını neredeyse bitirdi. Bu sebeple internet bağlantısı sürekli kesiliyor; bu yüzden görüşmelerimiz aksıyor." (14E22S6)

"Bazen ses kalitesi kötü oluyor, bu da konuşmayı zorlaştırıyor." (9K40R3)

"Çin'in iletişim kanallarını kontrol altında tutma amaçları yüzünden çok kısıtlı uygulamalar kullanabiliyoruz. Onlarda da bağlantı kalitesi düşük ve konuşmalarımıza da dikkat etmek zorunda kalıyoruz." (10E23Ç2)

Tema 2: Kültürel Farklılıklar ve Uyarlamalar

Alt Tema 2.1: Misafirperverlik

Katılımcılara "Türkiye'de kültürel olarak en çok dikkatlerini çeken şeyin ne olduğu" sorulmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğunun Türk kültüründe misafirperverliğin yoğunluğunun dikkatlerini çektiği ve kendilerini şaşırttığı anlaşılmaktadır.

"Burada insanlar sizi hiç tanımasalar bile yemek teklif ediyor." (6K30R4)

"Bir komşum, beni evine çay içmeye davet etti. Bu, bizim kültürde nadir bir şey." (8E28G2)

"Türklerin misafir ağırlama biçimi, ailemi hatırlatıyor." (4K29M2)

Alt Tema 2.2: Geleneksel Değerler ve Modern Yaşam

Katılımcılar yerleştikleri bu yeni ülkede ise kendilerini en çok zorlayan faktörün dil bilmemek olduğunu belirtmişlerdir. Dil bariyeri, uyumu zorlaştıran önemli bir faktör olmuştur. Söz konusu bu durum bireylerin dillerini ve kültürlerini yaşatmalarını ve kendilerini bu şekilde ifade etme isteğinin devam etmesini sağladığını gösterir.

"Türkler hem geleneklerini koruyor hem de modern bir yaşam sürüyor." (6K30R4)

"Cuma namazını kılmak için camiye gittim. Oradayken yaşadığım sokaktan iki kişi ile karşılaştım. O gün namazdan sonra beraber vakit geçirdik. Onların bir yandan dini vazifelerini yapmaya gayret gösterdiklerine tanık oldum. Ama sosyal hayattan da kopmamışlardı ve giyimleri ile kullandıkları aksesuarları ile çok modern duruyorlardı." (12E32M3)

"Buradaki düğünler, bizim kültürümüzdekine çok benziyor, ama aynı zamanda daha modern." (11K24S4)

Alt Tema 2.3: Gündelik Hayat ve Dil Sorunları

Katılımcılar, Türk kültüründeki geleneksel ve modern unsurların bir arada yaşamasını ilginç bulmuşlardır.

"Markette alışveriş yapmak bile bazen dil nedeniyle stresli oluyor." (4K29M2)

"Dil kursuna gitmeye başladım ama yine de akıcı konuşmak zaman alacak gibi. O yüzden şu an dışarı çıktığımda hep bir tedirginlik yaşıyorum. Komşularım var, beni çağırıyorlar ama ben gitmeye çekiniyorum acaba komik bir şey söyler miyim, benimle dalga geçerler mi diye." (15K30U2)

"Türkçe bilmemenin en zor yanı, resmi işlemleri yaparken karşılaşılan zorluklar." (5E25F1)

Tema 3: Yeni Ülkeye Uyum Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar

Alt Tema 3.1: Ekonomik Zorluklar

Katılımcılar, yeni bir ülkede yaşamının ekonomik açıdan zorlayıcı olabileceğini belirtmiştir. Bu sebeple karşılaştıkları zorluklar içerisinde ilk sırada yaşadıkları ekonomik sıkıntıları saydıkları görülmektedir.

"Buradaki yaşam pahalı, kira ve diğer masraflar beni zorluyor." (14E22S6)

"Türkiye'de çalışmaya başladım ama maaşım ailemi desteklemek için yeterli değil." (15K30U2)

"Memleketime para göndermem gerektiği için burada kendime fazla harcama yapamıyorum." (13E26A2)

Alt Tema 3.2: Psikolojik ve Sosyal Yalnızlık

Yaşanılan ekonomik zorlukların yanı sıra katılımcıların dile getirdikleri en önemli sorunlardan biri de kendilerini yalnız hissetmeleri olmaktadır. Katılımcılar, yabancı bir ülkede yaşamaya başlamanın bu sebeple duygusal açıdan zorlayıcı olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca bireyler yaşadıkları bu yenedünyada kendilerini bulundukları mekâna ait hissetmemekte ve yalnızlaşmaktadır. Bu durumlar da bireyin kültürel direniş göstermesini ve dijital dünyada kendinden olanlarla daha çok vakit geçirmesini/geçirmek istemesine neden olmaktadır.

"Burada arkadaş edinmek çok zor, bu yüzden kendimi yalnız hissediyorum." (6K30R4)

"Ailemden uzak olmak psikolojik olarak beni çok etkiliyor." (8E28G2)

"Kendimi buraya ait hissetmek uzun zaman alacak gibi görünüyor." (12E32M3)

Alt Tema 3.3: Resmi İşlemler ve Bürokrasi Sorunları

Katılımcılar yaşadıkları bu yeni ülkede özellikle ilk yıllarda devlet dairelerinde ve özellikle de hastanelerde ciddi sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar, resmi prosedürlerin karmaşıklığından ve bürokrasinin zorluklarından şikâyet etmiştir.

"İkamet izni alabilme için aylarca uğraştım ve kaç kere kuruma gidip geldim sayısını unuttum şimdi, çok karmaşık bir süreçti." (9K40R3)

"İlk zamanlar özellikle de hastanelerde ne yapacağımı bilmiyordum. Çok sorun yaşadım. Buradaki arkadaşlarımdan benimle gelmelerini rica ediyordum. O da bir yerden sonra ayıp oluyordu. Tek başıma gidince de özellikle bazı belgeler Türkçe oluyordu ve benden doldurmamı bekliyorlardı. O zamanlarda çok zorluk çektim." (1K32K4)

"Resmi işlemlerde yardım alacak birini bulmak zor oluyor." (4K29M2)

Tema 4: Kültüre Uyum Sürecinde Katılım Sağlanan Faaliyetler

Alt Tema 4.1: Dil Kurslarına Katılım

Katılımcılara “karşılaştıkları bu yeni kültüre uyum sağlama konusunda neler yaptıkları” sorulduğunda onları en çok zorlayan konu olan dil sorununu çözmek için önceliği Türkçe öğrenmek için dil kurslarına katılmaya verdikleri görülmektedir. Türkçeyi öğrenmenin uyumu kolaylaştırdığını düşünmektedirler.

"Dil kursu sayesinde Türkçe konuşmaya başladım ve bu bana özgüven verdi." (2K27U2)

"Dil öğrenmek insanlarla iletişimimi kolaylaştırdı. İletişim kurmayı başarınca da birçok sorun hallediliyor zaten." (6K30R4)

"Türkçe kursuna devam ediyorum hala. Belirli bir seviyeye geldim. Dilimi geliştirdikçe daha az sorun yaşadığımı ve uyum sağladığımı farkındayım." (7E26C1)

Alt Tema 4.2: Sosyal ve Kültürel Etkinlikler

Katılımcılar, dil öğrenmenin yanı sıra sosyal etkinliklere katılmanın da yerel topluma uyum sağlamada önemli bir rol oynadığını ifade etmişlerdi.

"Komşularımın davetiyle bir düğüne katıldım; bu, buraya alışmamı kolaylaştırdı." (4K29M2)

"Mahallemizde çocukların gittiği bir okulun düzenlediği kermese gittim. Orada birçok komşumla tanıştım ve onlarla görüşmeye başladım." (9K40R3)

"Spor etkinliklerine katılmak benim için eğlenceli bir sosyal deneyim oldu." (12E32M3)

Katılımcıların uyum konusunda belirttikleri bu etkinliklere az sayıda katılım sağladıkları ve bu katılımın da genellikle yakınlarındaki birisinin ısrarıyla katıldıkları görülmektedir. Katılımcıların buna sebep olarak da memleketlerindeki akraba ve arkadaşları ile sürekli olarak görüştükleri için aslında sosyalleşme ihtiyaçlarını bu şekilde giderdiklerini belirtmeleri manidardır. Dil, kültür, gelenek ve göreneklerin korunmasında ya da yaşatılmasında çok önemli bir etken olan “aynı mekânda yaşamak” olgusu günümüzde sanal/dijital dünyada aynı görevi üstlenmiştir.

"İşten eve evden işe bir hayatım var aslında. Ben buraya para kazanıp aileme göndermek için geldim. Bazen iş yerinden arkadaşlarım beni çağırıyorlar ama onlarla gidersem daha fazla para harcamam gerekecek. Onun yerine neredeyse her akşam memlekette arkadaşlarımla oyun oynayıp keyifli sohbetler gerçekleştiriyorum." (3E21Ö3)

"Buradaki sosyal yaşama çok katılmıyorum. Akşam eve geldiğimde çoğu zaman kendime ayırdığım birkaç saatim oluyor zaten. Onu da ailem ve memleketimdeki akraba ve arkadaşlarıma ayırmak istiyorum." (9K40R3)

"Sürekli olarak internetten ülkemle görüşebiliyorum. O yüzden bu bana yetiyor açıkçası. Burada kendime yeni bir arkadaş çevresi edinme ihtiyacı duymuyorum." (7E26C1)

Alt Tema 4.3: İş Yaşamına Katılım

Çalışma hayatına katılan katılımcılar, bu sürecin hem ekonomik hem de sosyal uyumu artırdığını ifade etmiştir.

"İşe girdikten sonra ister istemez burada daha çok insan tanıdım. İşe girdikten sonra çalışma arkadaşlarımla iş dışında da görüşmeye başladım." (12E32M3)

"Çalıştığım yerdeki Türk iş arkadaşlarım birçok konuda yol gösterdiler." (8E28G2)

"Bir işte çalışmak kendime olan güvenimi artırdı. Para kazanmaya başlayınca elbette her şey daha iyi oluyor. Hem aileme para gönderebiliyorum hem de burada kendim için de harcayabiliyorum. Burada arkadaşlarımla dışarı çıktığımda kendi masraflarımı karşılayabilmeliyim sonuçta." (15K30U2)

Tema 5: Gelecek Beklentileri

Alt Tema 5.1: Kendi İşini Kurma Planları

Türkiye’de geleceğe yönelik planlamaları sorulduğunda az sayıda katılımcının, Türkiye’de uzun vadeli bir yaşam planladıklarını ve kendi işlerini kurmak istediklerini ifade ettikleri görülmektedir.

"Burası artık benim ikinci vatanım ve dönmeyi düşünmüyorum Yemek yapmayı çok severim. Kendi ülkemde de bir dönem restoranda çalışmıştım. Burada da ülkenin yemeklerini yapabileceğim bir restoran açmak isterim." (1K32K4)

"Şu an bir tekstil atölyesinde çalışıyorum. Bu işi seviyorum ve yapabildiğim bir iş. İleride kendi atölyemi kurmak isterim." (11K24S4)

"Kendi ayaklarım üzerinde durmak için bir iyi maaş getiren bir iş bulmam gerekiyor öncelikle. Şu anki işim biraz geçici. Ücretinden pek memnun değilim." (8EG282)

Alt Tema 5.2: Eğitim ve Gelişim Beklentileri

Katılımcılar hem kendilerinin hem de çocuklarının eğitim olanaklarını artırmayı hedeflemektedir.

"Türkçe’mi daha iyi hale getirip meslek sahibi olmak istiyorum." (3E21Ö3)

"Çocuklarımla burada iyi bir eğitim almasını istiyorum." (10E23Ç2)

"Eğitimimi tamamladıktan sonra daha iyi bir iş bulmayı umuyorum." (14E22S6)

Alt Tema 5.3: Türkiye’de Kalıcı Olma veya Dönüş Düşüncesi

Türkiye’de geleceğe yönelik planlamaları sorulduğunda katılımcıların büyük bölümünün ülkelerine dönmeyi düşündüklerini, bir bölümünün de burada bir müddet kalıp para kazandıktan sonra Avrupa ülkelerine gitmek istediklerini belirttikleri görülmektedir. Katılımcılar, Türkiye’de kalıcı olma ya da memleketlerine geri dönme konusundaki planlarını dile getirmiştir.

"Ülkemdeki savaş bitince dönmeyi çok istiyorum. Burası benim için geçici bir barınma yeri. Sürekli ülkemdeki akrabalarımı görüşüyorum internetten. Aklım hep orada." (15K30U2)

"Ben aslında Avrupa’ya gitmek istiyorum. Onu çok denedim ancak sınırı geçemedim. Biraz burada çalışıp para kazanıp yeniden deneyeceğim. En sonunda Almanya’ya gidip orada yerleşmek istiyorum. Sonra da ailemi yanıma aldıracağım." (13E26A2)

"Türkiye’de uzun süre kalmayı planlamıyorum açıkçası. Burası güzel ama ben ülkeme dönmek istiyorum. Akrabalarımı, arkadaşlarımı çok özliyorum. Hep onlarla WhatsApp’tan görüşüyorum. Oradaki hayatımı özliyorum. Kendimi buraya ait hissedemiyorum." (12E32M3)

4. TARTIŞMA

Bu çalışma, göçmen bireylerin dijital iletişim araçları aracılığıyla hem kültürel kimliklerini koruma hem de yeni bir topluma uyum sağlama süreçlerinde karşılaştıkları ikili dinamikleri incelemektedir. Bulgular, dijital mecraların göçmenlerin hem kültürel aidiyetlerini sürdürme

hem de psikolojik dayanıklılıklarını destekleme açısından önemli işlevler üstlendiğini göstermektedir. Katılımcıların memleketlerindeki akraba ve arkadaşlarıyla dijital yollarla kurdukları sürekli iletişim, sosyal yalnızlık hissini azaltmakta; ancak bu durum, yerel toplumla bağ kurma motivasyonunu zayıflatmaktadır. Bu ikili yapı, kültürel aidiyetin sürdürülmesi ile yeni topluma entegrasyon arasında paradoksal bir gerilim yaratmaktadır.

Literatürde dijital iletişimin göçmenlerin psikolojik dayanıklılığını artırdığı (Horst, 2006), ancak yeni sosyal çevreler oluşturma motivasyonunu zayıflatabileceği belirtilmiştir (Dekker & Engbersen, 2014). Katılımcı ifadeleri bu görüşleri desteklemektedir: “Dil bilmiyorum, bu yüzden genelde kendi çevremde kalıyorum” ya da “Memleketteki arkadaşlarım ve ailemle her gün konuşuyorum, bu beni yalnız hissettirmiyor” gibi söylemler, bireylerin yerel kültüre uyum sağlama konusunda sınırlı çaba gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Berry’nin (2005) kültürleşme teorisi, entegrasyonun hem ana kültürün korunması hem de ev sahibi kültüre katılım gerektirdiğini vurgular. Dijital mecralar, bireylerin psikolojik olarak desteklenmesini sağlarken, yerel toplumla sosyal bağ kurma sürecini geciktirebilir. Ager ve Strang’ın (2008) entegrasyon modelinde öne çıkan “sosyal bağlar” boyutu, dijital iletişimin yoğun kullanımı nedeniyle zayıflayabilmektedir. Özellikle dil öğrenme ve kültürel normları benimseme süreçleri, dijital bağlantıların sunduğu konfor nedeniyle ertelenmekte ya da ihmal edilmektedir.

Alencar’ın (2018) “dijital yersiz yurtsuzluk” kavramı, göçmenlerin fiziksel olarak yeni bir mekânda bulunmalarına rağmen zihinsel ve duygusal olarak ana vatanlarında kalmalarını ifade eder. Araştırma bulguları, özellikle genç bireylerin dijital platformları aktif biçimde kullanarak sosyal yalnızlık hissini azalttığını, ancak yerel kültürel deneyimlere mesafeli yaklaştığını göstermektedir.

Katılımcılar, Türk kültürü ile kendi kültürleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları vurgulamış; aile ilişkileri ve misafirperverlik gibi ortak noktalar entegrasyonu kolaylaştırırken, kadın-erkek rolleri ve sosyal normlar gibi konularda belirgin ayrışmalar yaşanmıştır. Bu gözlemler, Berry’nin entegrasyon ve ayrışma dinamiklerini açıklayan kültürleşme modelini desteklemektedir. Van Hook & Glick’in (2020) çalışmaları da dil bariyeri ve sosyal etkinliklere katılım eksikliğinin uyum sürecini olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır.

Dijital iletişim araçları göçmenlerin kültürel kimliklerini koruma ve psikolojik destek bulma açısından önemli bir rol oynamakta; ancak yerel toplumla kurulan sosyal bağları zayıflatarak entegrasyon sürecini karmaşıktırmaktadır.

5. SONUÇ

Araştırma bulguları, dijital iletişim araçlarının göçmen bireylerin kültürel kimliklerini koruma ve yeni topluma uyum sağlama süreçlerinde hem destekleyici hem de sınırlayıcı etkiler taşıdığını ortaya koymaktadır. Dijital mecralar, göçmenlerin memleketleriyle bağlarını sürdürmelerine olanak tanıyarak psikolojik destek sunmakta; ancak yerel halkla sosyal bağ kurma motivasyonlarını zayıflatarak entegrasyon süreçlerini sekteye uğratmaktadır.

Dijital dünyada kültürel kimliği yaşatma çabası, kültürel asimilasyona karşı bir direnç biçimi olarak değerlendirilebilir. Ancak bu direnç, bireylerin yeni kültürle bağ kurma gerekliliğini geri plana itmekte ve Alencar’ın (2018) “dijital yersiz yurtsuzluk” kavramıyla örtüşen bir durumu ortaya çıkarmaktadır. Özellikle genç bireyler, dijital platformlar üzerinden ana vatanla kurdukları yoğun iletişim nedeniyle yerel kültürel deneyimlere mesafeli yaklaşmakta; bu da dil

edinimi, sosyal katılım ve kültürel normların benimsenmesi gibi entegrasyon süreçlerini olumsuz etkilemektedir (Berry, 1997; Van Hook & Glick, 2020).

Bu bulgular doğrultusunda, entegrasyon sürecinin hem bireysel çaba hem de kurumsal destekle dengeli biçimde yürütülmesi gerekmektedir. Uygulamaya dönük olarak şu öneriler sunulabilir:

- Dil öğrenme olanakları yaygınlaştırılmalı; ücretsiz ve erişilebilir kurslarla yerel dil becerileri desteklenmelidir.
- Kültürel etkinlikler ve sosyal katılım fırsatları artırılmalı; göçmenlerin hem kendi kültürlerini yaşatmaları hem de ev sahibi toplumla bağ kurmaları teşvik edilmelidir.
- Dijital entegrasyon stratejileri geliştirilerek, dijital araçlar yerel halkla etkileşim kurma amacıyla da kullanılmalıdır.
- Psikososyal destek mekanizmaları güçlendirilmeli; sosyal yalnızlıkla başa çıkmak için hem dijital hem yüz yüze hizmetler sunulmalıdır.
- Eğitim ve istihdam olanaklarına erişim artırılmalı; mesleki gelişim ve dijital iş bulma platformlarıyla uzun vadeli entegrasyon desteklenmelidir.

Sonuç olarak, dijital iletişim araçları göçmenlerin kültürel aidiyetlerini sürdürmelerine yardımcı olmakta, ancak yerel halkla kurulan yüz yüze ve anlamlı etkileşimlerin yerini tam olarak dolduramamaktadır. Bu bağlamda, hem bireylerin sosyal uyum süreçlerini güçlendiren hem de kültürel çeşitlilikten doğan toplumsal zenginliği artıran hibrit entegrasyon modellerinin geliştirilmesi gerekmektedir (Valtonen, 2008; Portes & Rumbaut, 2014). Bu tür bütüncül yaklaşımlar, yalnızca bireylerin uyum süreçlerini kolaylaştırmakla kalmaz; aynı zamanda dijital çağda kültürel kimliğin korunması ile toplumsal bütünleşme arasında daha dengeli bir ilişki kurulmasına olanak tanır.

KAYNAKÇA

- Ager, A., & Strang, A. (2008). Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of Refugee Studies*, 21(2), 166-191.
- Aksoy, Z. (2016). Exploring intercultural communication in expats' social media groups. *In the Proceedings of the International Conference on Studies in Humanities and Social Sciences* (pp. 108-116), [URL: <http://eaamp.org/proceedingspdf.php?id=22>].
- Aksoy, Z. (2020). Kültürlerarası yeni medya: sosyal medyanın kültürlerarası iletişim üzerinde algılanan etkileri. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 126-144.
- Alencar, A. (2018). Refugee integration and social media: A local and experiential perspective. *Information, Communication & Society*, 21(11), 1588-1603.
- Amerikan Psikoloji Derneği (APA). <https://dictionary.apa.org/identity>, Erişim Tarihi: 20.05.2023.
- Bakır, A. M., & Yıldız, B. (2021). Dijital göç ve tüketim. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 52, 25-48.
- Baksi, A., Sürücü, H.A., & Duman M. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılıkları ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi. *JAREN*, 5(1), 31-39.
- Batardiè, M. T. (2015). Promoting critical thinking in online intercultural communication. *The EuroCALL Review*, 23(1), 3-10.
- Bauman, Z. (1998). *Sosyolojik düşünmek*. (Çev. Abdullah Yılmaz). Ayrıntı Yayınları.

- Bekiroğlu, O. & Balcı, Ş. (2014). Kültürlerarası iletişim duyarlılığının izlerini aramak: İletişim fakültesi öğrencileri örneğinde bir araştırma. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 35(1), 429-459.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology*, 46(1), 5–34. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.1997.tb01087.x>
- Berry, J. W. (2005). Acculturation: Living successfully in two cultures. *International Journal of Intercultural Relations*, 29(6), 697–712. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2005.07.013>
- Castells, M. (2009). *The rise of the network society: Volume I: The Information Age: Economy, Society, and Culture*. Blackwell Publishing.
- Chambers, I. (2024). *Göç, kültür, kimlik*. (Çev. İsmail Türkmen ve Mehmet Beşikçi). Ayrıntı Yayınları.
- Coffey, A. J., Kamhawi, R., Fishwick, P., & Henderson, J. (2013). New media environments' comparative effects upon intercultural sensitivity: A five-dimensional analysis. *International Journal of Intercultural Relations*, 37(5), 605-627.
- Creswell, J. W. (2013). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4nd ed.). Sage.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. (Çev. Ed.: S.B. Demir). 4. Baskıdan Çeviri. Eğiten Kitap
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. SAGE Publications.
- Çetin, M., & Özgiden, H. (2013). Dijital kültür sürecinde dijital yerliler ve dijital göçmenlerin Twitter kullanım davranışları üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2(1), 172-189.
- Dekker, R., & Engbersen, G. (2014). How social media transform migrant networks and facilitate migration. *Global Networks*, 14(4), 401–418. <https://doi.org/10.1111/glob.12040>
- Eke, E. N. (2024). *Okullarda öğrenciler arasında yaşanan kültürlerarası çatışmalara ilişkin okul yöneticileri ve öğretmen görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.
- Erol, H. (2025). Afgan sığınmacılar ve kimlik inşa süreçleri üzerine bir analiz. *Turkish Journal of Diaspora Studies*, 5(1), 75-95.
- Ertürk, D. (2017). Dijital kimliği sınırlı düşünmek. *Sosyoloji Divanı-Dijital Sosyoloji. Sosyoloji Divanı*, 5(9), ss.73-86.
- Ertürk, E. (2024). Sinema ve göç: Almanya acı vatan filmini kültürlerarası iletişim bağlamında duygusal zekâ parametreleriyle irdelemek. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (39), 636-651.
- Forbush, E., & Foucault-Welles, B. (2016). Social media use and adaptation among Chinese students beginning to study in the United States. *International Journal of Intercultural Relations*, 50, 1-12.
- Gülgör, M. (2022). *Dijital hemşehrilik: Tersine göç mekânı sosyal medyanın gettolarında hemşehri olmak*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Güvenç, B. (1999). *İnsan ve kültür*. Remzi Kitabevi.

- Hatıpler, M. & Köksalan, N. (2021). Covid-19 salgını sürecinin bir gerçeği olarak dijital göç. 5. *International Paris Conference on Social Science* (February 7-8, 2021).
- Horst, H. A. (2006). The blessings and burdens of communication: Cell phones in Jamaican transnational social fields. *Global Networks*, 6(2), 143–159. <https://doi.org/10.1111/j.1471-0374.2006.00139.x>
- Jenkins, R. (2014). *Social identity*. In *The Social Science Encyclopedia* (4th ed.).
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. SAGE Publications.
- McEwan, B., & Sobre-Denton, M. (2011). Virtual cosmopolitanism: Constructing third cultures and transmitting social and cultural capital through social media. *Journal of International and Intercultural Communication*, 4(4), 252-258.
- McLuhan, M. (2007). *Gutenberg galaksisi: Tipografik insanın oluşumu*, (Çev. Gül Çağalı Güven), 2. Baskı. Yapı Kredi Yayınları.
- Ngai, P. (2019). Online social networking and transnational-competence development among international students from Japan. *Journal of International Students*, 9(2), 432-459.
- Özer, İ. (2004). *Kentleşme, kentlileşme ve kentsel değişim*. Ekin Kitabevi.
- Özmen, M. (2025). *Dijital çağın yeni mekânı: Metaverse kullanıcıları üzerine sosyolojik bir analiz*. Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi.
- Pikhart, M. (2018). Multilingual and intercultural competence for ICT: Accessing and assessing electronic information in the global world. In *the Proceedings of the International Conference on Multimedia and Network Information System* (pp. 273-278). Springer.
- Portes, A., & Rumbaut, R. G. (2014). *Immigrant America: A portrait*. University of California Press.
- Rab, A. (2007). *Digital culture: Digitalised culture and culture created on a digital platform information*. Budapest: Gondolat.
- Sawyer, R., & Chen, G. M. (2012). The impact of social media on intercultural adaptation. *Intercultural Communication Studies*, 21, 151–169.
- Shaughnessy, J.J., Zechmeister, E.B. & Zechmeister, J.S. (2016). *Psikolojide araştırma yöntemleri*. (Çev. İ. Göz). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sözen, E. (2004). *Kertenkele mantığı*. Birey Yayınları.
- Sucu, S. A. & Gündüz, U. (2019). Kitlelerin yeni göç mekânları olarak sosyal medya ve sanal göç ilişkisi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 466-490. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/intjcss/issue/51161/654387>
- Valtonen, K. (2008). *Social work and migration: Immigrant and refugee settlement and integration*. Routledge.
- Van Hook, J., & Glick, J. E. (2020). Spanning borders, cultures, and generations: Migrant adaptation in a transnational world. *Annual Review of Sociology*, 46, 259–279. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-121919-054838>
- Wang, C. M. (2012). Using Facebook for cross-cultural collaboration: The experience of students from Taiwan. *Educational Media International*, 49(1), 63-76.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık.

Research Article

Digital Migration of Culture: Cultural Resistance in the Digital World

Kültürün Dijital Göçü: Dijital Dünyada Kültürel Direniş

Ömer CANPOLAT & Ersin YAĞIN

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

It is stated that the digital world or virtual world and the applications used in connection with them create a coming together of different cultures and/or an intercultural interaction. On the other hand, individuals exposed to migration take their own culture, social and cultural capital with them, thanks to the services offered by the digital world and can prevent a cultural change.

It is possible to say that with migration in the classical sense, people come together in groups or communities and build new lives in places where they live their cultures. However, regardless of the time or place, they are affected by the social and cultural characteristics of the region they migrate to, especially for social harmony and the continuation of life.

First, it is thought that it would be useful to look at the definitions made in the literature in the context of distinguishing the concepts of migration and digital migration. From this point on, the phenomenon of migration most commonly and generally expresses a spatial change (Güvenç, 1999; Özer, 2004), and is generally stated as a dynamic structure that emphasizes cultural interaction and highlights cultural diversity in the definition (Chambers, 2024). On the other hand, digital migration (or virtual migration) is expressed as the transition of people to a new interaction system with a change of both location and space, both socially and mentally, without being bound to physical space (Sucu and Gündüz, 2019). It can be said that in this modern or post-modern period in which people live, the impact of technology on the phenomenon of migration is a fact that cannot be underestimated and that it has an important place in social change.

It is stated that technological developments and disasters such as the epidemic experienced in recent years have changed both social and community life and have created radical changes and innovations in many areas, especially remote working, online education, and home delivery shopping. In some studies, the concept of "digital immigrant" is used and is defined as "a group that witnesses the birth of technological developments and tries to keep up with developing digital technologies" (Bakır and Yıldız, 2021).

On the other hand, it is stated that a different culture specific to this digital age, which can be called the new world order, has emerged (Sucu and Gündüz, 2019), and at the same time, when the literature is examined, it is emphasized that there is an intercultural interaction in the digital world, or thanks to the applications used.

Methods

This study aims to examine the social media tools used by foreign students studying at public education centers in the process of maintaining their cultural identities and the purposes for which they use these tools. The research was structured in line with the phenomenology design, which is within the scope of qualitative research methods and focuses on phenomena that individuals are aware of but cannot comprehend in depth (Yıldırım and Şimşek, 2011).

Before the foreign student interviews began, the interview framework form to be used in each interview was prepared. This form, which consists of the in-depth interview number, the demographic characteristics of the interviewees, as well as the research topics and probing questions that constitute the subtopics of each topic, served as a guide in each interview.

The study group of the study consists of students who received education at the Public Education Center in the Tuzla District of Istanbul Province in the 2023-2024 academic year. The study group was determined using convenience sampling.

Results and Discussion

In general, digital communication tools provide psychological support by allowing immigrants to maintain their ties with their homeland. However, these tools can negatively affect individuals' adaptation processes to a new culture by reducing their opportunities to interact with local people. The integration process of immigrants needs to be carried out in a balanced way with both individual efforts and social support (Van Hook & Glick, 2020).

In this context, it is recommended that immigrants not ignore their efforts to become a part of the new culture while using digital tools. Based on this, policymakers and educational institutions should aim to create platforms where immigrants can both preserve their own culture and interact with the new society. For example, by increasing opportunities for social participation, such as language courses and cultural events, immigrants can be supported in their way out of this paradoxical situation. There is much evidence in the literature that such interventions strengthen the social adaptation of immigrants and increase diversity in society (Valtonen, 2008; Portes & Rumbaut, 2014). In this way, both the social integration processes of individuals are strengthened and the richness resulting from cultural diversity can be increased.